

Pater Bertrand Kotnik pred svojim domačim arhivom.

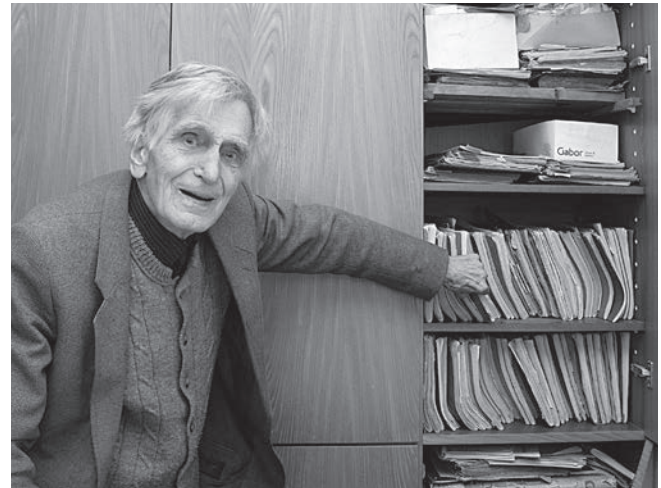

Foto: Vincenc Gotthardt, Št. Rupert, 15. 12. 2006.

»POGLED V PRETEKLOST MI POMAGA PREBOLETI SEDANJOST« Ob stoletnici rojstva patra Bertranda Kotnika (1913–2009)

V prvi knjigi serije *Zgodovina hiš južne Koroške*, v kateri so objavljena imena iz občine Bilčovs, je Pavle Zablatnik v predgovoru zapisal:

P. Bertrand Kotnik, naš koroški rojak iz Spodnjih Gorič pri Rožeku, posebno slovi kot zavzet in neutrujen raziskovalec hišnih imen svoje najožje domovine, južne Koroške. O njih že nekaj let razpravlja v celovski mohorjanski reviji *Družina* in dom pod naslovom *Zgodovina hiš južne Koroške*, objavlja jih pa po vrstnem redu, kakor jih je našel v katastru in urbarjih (zemljiških knjigah), ki jih hrani koroški deželni arhiv v Celovcu.« (Kotnik 1992: 5)

Mohorjeva založba se je leta 1992 odločila, da zgodovinsko in narodopisno zanimive razprave izda tudi v knjižni obliki in izšlo so v zbirki *Zgodovina hiš južne Koroške*. V zbirki je 15 knjig, v katerih so podrobno (z arhivskimi viri) predstavljena hišna imena v občinah Bilčovs, Kotmara vas, Bistrica v Rožu, Rožek, Št. Jakob v Rožu, Šmihel pri Pliberku, Sele, Železna Kapla – Bela, v občini in župniji Šmarjeta v Rožu, v župnijah Globasnica in Šteben, v župnijah Radiše, Golšovo in Podgrad, v župnijah Žitara vas in Št. Lipš, v župniji Pliberk in okolici in v pražupniji Marija na Zilji ter v Spodnji Zilji (Kotnik 1992–2011). Hišna imena v občinah Dobrla vas in Vogrče je p. Bertrand Kotnik objavil v zbornikih *Osem stoletij Vogrč* (Kotnik 1995: 45–60) in *Dobrla vas in okolica* (Kotnik 1996: 51–129).

O svojem življenju in posebni motivaciji za arhivsko delo je p. Bertrand Kotnik v prvi knjigi zbirke *Zgodovina hiš južne Koroške* zapisal:

Rojen sem bil pri Prosenu v Spodnjih Goričah (župnija Rožek v Rožu) 12. 12. 1913. Ljudsko šolo sem obiskoval v Rožeku. Šola je bila pod vodstvom nadučitelja Tschinkla iz Kočevja popolnoma nemška, otroci pa smo govorili samo slovensko. Zadnje leto je prišel med nas pekovski vajenec iz Nemškega, s katerim smo se na svoje veselje

lahko pogovarjali v nemščini.

Gimnazijo sem začel v Celovcu in dokončal pri frančiškanih v Boznu na Južnem Tirolskem in v Vogheri pod Milanom. Po posredovanju župnika Petriča v Št. Ilju sem bil sprejet v ljubljansko frančiškansko provincijo. Bil je težaven korak zame, ki nisem imel nobenih slovenskih šol. Po teologiji sem bil nastavljen eno leto v Mariboru. Določeno mi je bilo kot kaplanu tudi delo v župnijski pisarni. Tedaj so prihajale prošnje za krstne liste od ljudi, ki so morali dokazati svoje arijsko poreklo. V pisarni je obležala tudi prošnja za krstni list Blaža Quandesta. Ime je zvenelo zelo sumljivo. Šel sem na delo in našel razne variante tega imena, dokler nisem našel prve poroke Blaža Kleinwesta, doma iz Kranja. Tedaj sem dobil veselje za tako raziskovanje. Ko sem se vrnil po vojski domov in postal katehet v Podgradu (Št. Jakob v Rožu), sem prosil župnika, da mi je pustil prepisovati najstarejše farne rojstne knjige, ki se začenejo leta 1632. Pri sistematičnem upoštevanju teh izpiskov sem odkril marsikaj splošno zanimivega za našo domačo zgodovino. Prosil sem potem tudi sosednje župnike za isto uslugo. Kot redovnik sem bil nekako prisiljen preseliti se l. 1948 v beljaški samostan. Od tam sem leta 1949 odpotoval k svojim sobratom v Ameriko. Tam sem preživel večino let v Lemontu blizu Chicaga. Uredil sem tam svoje izpiske. Ker sem bil vaje brati nemško pisavo, so me prosili za prepisovanje fotokopij Baragovih pisem in pisem njegovih sodelavcev iz Leopoldinskega arhiva na Dunaju in iz arhivov v Ljubljani. Končno me je prosil urednik našega mesečnika Ave Maria, da bil prevedel nekaj tega za objavo. Tako se je začela vrsta člankov o Baragu (glej Kotnik 1958, op. a.). Začel sem zadevno tudi sam stikati po ameriških arhivih. V svoje veselje sem našel na filmih iz Washingtona zvezek Baragovih Odgovorov (Answers), ki so bili potem objavljeni v *Studia Slovenica* (1976) (glej Baraga 1976,

* Mag. Martina Piko-Rustia, univ. dipl. etnol., vodja Slovenskega narodopisnega inštituta Urban Jarnik. A-9020 Celovec, Viktringer Ring 26/3, piko@ethno.at.

op. a.). V njujorški knjižnici sem odkril Baragov rokopis načrtovanega očipvevsko-francoskega slovarja (glej Kotnik 1970, op. a.). Leta 1974 sem prišel na obisk domov in spoznal bogastvo koroškega deželnega arhiva. Prosil sem za dovoljenje, da sem se l. 1975 lahko za stalno vrnil domov. Sestre v Št. Rupertu so tedaj ravno iskale hišnega duhovnika. Mislil sem, da je Št. Rupert pri Celovcu. Hvala Bogu, da sem se motil. Tako sem bil naenkrat v Podjuni, ki bi bila sicer zame težje dosegljiva. Upam, da bom lahko obdelal še marsikatero župnijo glede njenih hišnih imen. Pogled v preteklost mi pomaga preboleti sedanost (Kotnik 1992: 83–84).

V počastitev 70-letnice duhovništva p. Bertranda Kotnika, »staroste slovenskih baragoslovcev«, je izšel katalog *Baragovi biografiji in baragoslovci* k razstavi v Baragovi galeriji v Trebnjem ob Baragovem dnevu 2006, v katerem je kot dodatek objavljena bibliografija p. Bertranda Kotnika (Baraga 2007).

Poleg objavljenega gradiva zgodovine hišnih imen na Koroškem je p. Bertrand Kotnik zapustil obsežno zapuščino zapisov, ki jih je nečak Franc Kattnig predal Slovenskemu narodopisnemu inštitutu Urban Jarnik. Inštitut je gradivo osnovno uredil, uporabljajo ga številni posamezniki in tudi ustanove. V zapuščini je 20 škatel, v njih je 116 zvezkov z arhivskimi izpisi iz jožefinskega katastra, zapisi hišnih in krajevnih imen, oštevilčeni po straneh (1445 strani), abecedno urejena krajevna in hišna imena, gradivo po občinah in krajih (osem škatel), gradivo iz arhivov in razno gradivo (arhitektura, zgodovina, projekti, zemljiške knjige), gradivo iz Slovenije in Italije, revije in številni zapiski.

V zapuščini je bil tudi nedokončan slovar rožanskega narečja z okoli 500 besedami, ki ga dopolnjuje nečak Franc Kattnig in

trenutno obsega okoli 2500 gesel. Slovar bo izšel v spomin na duhovnika in kulturnega delavca, ki je življenje posvetil slovenski kulturni zgodovini Koroške. P. Bertrand Kotnik je umrl 2. februarja 2009. V spomin so mu lani postavili križ na križišču pred rojstnimi Spodnjimi Goričami.

Literatura

BARAGA, France: *Baragovi biografiji in baragoslovci: Katalog k razstavi v Baragovi galeriji v Trebnjem za Baragov dan 2006: Dodatek Bibliografija p. Bertranda Kotnika: Izdano ob 150-letnici prve javne Baragove biografije in v počastitev p. Bertranda Kotnika, staroste slovenskih baragoslovcev, za 70-letnico duhovništva*. Ljubljana: Družina, 2007.

BARAGA, Friderik Irenej: *Chippewa Indians as Recorded by Rev. Frederick Baraga: Answers to the Inquiries*. New York, Washington: League of Slovenian Americans, 1976 (Studia Slovenica; 10).

KOTNIK, Bertrand: *Articles about Bp. Fred. Baraga (and Related Material) in Ave Maria (Lemont, Ill.) and Ave Maria Koledar*. Lemont, IL.: Slovene Franciscan Fathers, 1958.

KOTNIK, Bertrand: Baragov indijanski slovar (Avtorji slovarjev pred Baragom in za njim: Belcour, Thavenet, Ferard in Verwyst). V: *Ave Maria Koledar (Ave Maria Calendar) za leto 1971*. Lemont, IL.: Slovenski frančiškani v Ameriki = Slovenian Franciscan press, 1970, 37–52.

KOTNIK, Bertrand: *Zgodovina hiš južne Koroške*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 1992–2011.

KOTNIK, Bertrand: Nekaj zgodovine starejših hiš v Vogrčah (Rinkenberga) in na sosednji Dobrovi. V: Marija Makarovič (ur.): *Osem stoletij Vogrč*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 1995, 45–60.

KOTNIK, Bertrand: Hišna imena – zgodovina starejših hiš v občini Dobrla vas. V: Marija Makarovič (ur.): *Dobrla vas in okolica: Iz preteklosti v sedanost*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba, 1996, 51–129.

